

Obraćanje povodom sedamdesetpetogodišnjice Filozofskog fakulteta

Poštovana ministarko nauke i tehnološkog razvoja, prof. Šćepanović,
poštovani rektore Univerziteta Crne Gore, prof. Božoviću,
poštovana predsjednice Upravnog odbora Univerziteta Crne Gore, prof. Glušica,
cijenjena dekanko, prof. Novović,
uvaženi predsjedniče Opštine Nikšić, g-dine Kovačeviću,
poštovani prorektori, dekani i prodekani, poštovane kolege i kolegice,

Uvažene gošće i gosti, dragi studenti i dragi prijatelji Filozofskog fakulteta,

Imam naročito zadovoljstvo i veliku čast da vas pozovem na kratko putovanje u bogatu prošlost Filozofskog fakulteta. Zaronićemo u neke minule dane, u periode kad su tek nastajali preci ove ustanove. Neću pominjati detalje – iako ih u sedamdesetpetogodišnjoj istoriji ima interesantnih i bitnih i za današnji trenutak, ali i za sutrašnjicu. Opisću samo ključne momente, tačke koje presudno oblikuju dosadašnju životnu trajektoriju ustanove čiji rođendan obilježavamo.

Prošlost ustanove ovog tipa jeste istorija njenih organizacionih i strukturnih promjena, razvoja i rasta. Stoga će o tome biti najviše riječi. Ipak, s obzirom na to da su tu prošlost kreirale generacije studenata i njihovih i naših profesora, zamislimo uz svaku ovu istorijsku sekvencu stotine i hiljade lica koja su ušla u ovu zgradu noseći želju da se obrazuju u društveno-humanističkom maniru. Tu donesenu želju ulagali su u ljubav prema znanju, obrazovanju, nastavi i nauci, u ljubav prema mudrosti, kako nam samo ime Fakulteta kazuje. Želeći da barem na kratko bacim pogled na tu istoriju iz ugla nekadašnjih i današnjih studenata, vidim da je pod ovim krovom bilo i biće i drugih vrsta ljubavi – onih o kojima je pjevao Šobić pominjući Mariju i lirski meditirao Vito Nikolić u mnogim stihovima. Dakle, jeste istorija Filozofskog fakulteta zbirka događaja iz nastave i nauke, sa sjednica Vijeća i sastanaka odsjeka, ali jednako je to i istorija ljubavi, radosti i mladosti.

Sedamdeset pet godina tradicije u višem i visokom školstvu zvanično bilježi Filozofski fakultet, ali bismo – ako poželimo da zađemo do njegovih dubljih korijena – mogli sebi dati za pravo da začetke i prve iskre djelatnosti koju danas obavlja Filozofski fakultet potražimo u XIX vijeku, u periodu kad počinje zvanično sistematsko obrazovanje učitelja prvo u okviru Privremene bogoslovije, nastavlja se radom Bogoslovsko-učiteljske škole i Djevojačkog instituta. Suštinski, te škole su preci srednjih učiteljskih škola, raspršenih širom Crne Gore između dva rata, od kojih je jedna – upravo ona iz Nikšića – direktno uključena u formiranje, razvoj i uzrastanje Filozofskog fakulteta.

Krenućemo, ipak, od godine 1947, računajući time isključivo period u kome naša ustanova obavlja djelatnosti višeg i visokog obrazovanja. Te godine je na Cetinju, na današnji dan, počela sa radom Viša pedagoška škola. Ta škola obrazovala je nastavnike predmetne nastave i još u vrijeme osnivanja postavljena je kao temelj budućeg Filozofskog fakulteta. Dan njenog formiranja računa se kao posebno značajan u kulturnoj i obrazovnoj istoriji Crne Gore. Godinu dana kasnije, u Nikšiću počinje sa radom srednja Učiteljska škola, ustanova koja je imala visok renome i van sjedišta, a u Nikšiću su je gledali krajnje blagonaklono, uz punu podršku koja je poticala iz jasne vizije u kojoj je obrazovanje imalo prioritet.

Poratna decenija bila je u obrazovanju period obilježen reformama. Brojne su bile javne rasprave o obrazovanju, a među temama upečatljivo se izdvojila i nametnula ona o ujednačavanju i unapređenju učiteljskog i nastavničkog obrazovanja. Naime, učitelji su završavali srednju, a nastavnici predmetne nastave višu školu. Taj spoljašnji, formalni okvir bio je vidljivo nejednak, a unutrašnje, suštinske razlike – one u programima i načinu rada – bile su izvjesno još značajnije. Kao rješenje i put ka harmonizaciji ta dva nastavnička profila javila se ideja formiranja jedinstvene ustanove u kojoj bi se obrazovali kadrovi za rad u nastavi. Tri su grada razmatrana kao sjedište te ustanove: Cetinje, Podgorica (tada Titograd) i Nikšić. Nikšić je krajem 1960-ih gradio novu zgradu za Učiteljsku školu i to je bio jedan od razloga zbog kojih su tadašnji upravitelji ovog grada ispoljili izuzetno interesovanje da baš ovdje, u Nikšiću, bude smještena Pedagoška akademija, kako je toj novoj ustanovi dato ime. Nikšićani ovu zgradu i dalje nazivaju „Pedagoška”, čuvajući tim imenom toplu i lijepu uspomenu na dane u kojima je Nikšić postao grad studenata, grad mladosti.

Akademija je osnovana 1963. godine i nastala je u simbiozi Učiteljske škole iz Nikšića i Više pedagoške škole sa Cetinja. Nekoliko početnih godina u radu Akademije obilježeno je specifičnim obrazovnim profilom – u šestogodišnjem trajanju školovan je učitelj i predmetni nastavnik u istom licu. Praksa je pokazala da takav model nije održiv, jer su studenti Akademije bili u neravnomjernom položaju u odnosu na učenike i studente drugih škola, jer im je bilo potrebno šest godina da dođu do diplome koju je prepoznavalo tadašnje tržište rada.

Pedagoška akademija prerasla je 1977. godine u Nastavnički fakultet, što je podrazumijevalo i da neki njeni odsjeci moraju preći na četvorogodišnje studije. Dva programa formirana su u četvorogodišnjem trajanju, a ostali su postupno prelazili na novi model studija. Akademija i Nastavnički fakultet primarno su bili orijentisani prema nastavi, ali je na obje te institucije rađeno mnogo po pitanju nauke. Nastavnički fakultet radio je pod tim nazivom svega jedanaest godina, ali je iz njegovih organizacionih struktura izdvojeno jezgro za čak tri nova fakulteta: Prirodno-matematički, Muzičku i Likovnu akademiju. I danas se svi ti fakulteti, uz dva formirana u ovom vijeku, često nazivaju „nastavničkim fakultetima”, što je ime utemeljeno u njihovoj genealogiji.

Nakon što su stvoreni uslovi i formiran dovoljan broj odgovarajućih četvorogodišnjih studija, te naročito prilagođen i transformisan Odsjek za sociologiju i filozofiju, Nastavnički fakultet prerastao je u Filozofski, što je ostvareno 1988. godine. Od te godine Fakultet je kontinuirano razvijao postojeće programe, inovirao ih i kreirao nove studije. Izazovne godine, društveni problemi i poteškoće uticali su mnogostruko na razvoj Fakulteta, ali se desilo da je baš u tom

periodu Filozofski gotovo nezaustavljivo, sitnim, ali sigurnim koracima išao naprijed. Početkom ovog vijeka, tokom uvođenja Bolonjske deklaracije na Univerzitetu Crne Gore, Filozofski fakultet bio je po broju studenata bezmalo trećina Univerziteta. Broj osnovnih studijskih programa tokom prve akreditacije bio je čak osamnaest. Organizaciona jedinica takve veličine bila je kompleksne strukture, pa je uslijedilo formiranje dva nova fakulteta u Nikšiću, Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje i Filološkog fakulteta.

Iz ove zgrade, zgrade-gnijezda raširilo je krila i pošlo u svijet blizu 20 000 diplomiranih nastavnika/profesora i istraživača. Osim toga, sa iste lokacije postavljeni su sigurni temelji za još pet fakulteta, današnjih organizacionih jedinica Univerziteta Crne Gore. Ustanova koja je izdala toliko diploma i uspješno kreirala pet elaborata o osnivanju novih fakulteta ima mnogo razloga za zadovoljstvo i – što je možda i važnije – ima nadu za sigurnu budućnost. Jedna akademska godina je dug period u životu ustanove, a kad neki fakultet nabroji njih sedamdeset pet, možemo reći da je stekao iskustvo vrijedno poštovanja.

U sedamdeset pet godina stale su brojne zgode i nezgode tolikih generacija mladih ljudi. Bilo je u ovoj zgradi mnogo radosti i mladosti, nebrojenih nada, želja i snova. Naši bivši studenti pošli su na razne strane svijeta, mnogi od njih izgradili respektabilne karijere. Naravno, najviše ih je u Crnoj Gori, a ovdje nema škole niti druge obrazovne ustanove u koju nijesu uplovili, u koju nijesu ponijeli čvrstu riješenost mladih, diplomiranih nastavnika, profesora, pedagoga, psihologa, naučnika da rade najbolje što umiju. Biti nastavnik, profesor uvijek je bilo prestižno, oduvijek je bilo bitno, a iz perspektive na koju nas obavezuje optika misije i vizije Filozofskog fakulteta – bilo je i biće to zanimanje najčvršći oslonac budućnosti cijelog društva. Društvo koje pažljivo bira buduće nastavnike, kvalitetno ih obrazuje i motiviše na profesionalni rast može se uzdati da će budućnost dočekati spremno, jer – kako kaže starogrčka misao: *Ako Atina bude imala loše obučare, Atinjani će biti bosii; ako bude imala loše krojače, Atinjani će biti goli; ako bude imala loše nastavnike, Atinjana neće biti.* Uvjerena da će nas biti, želim nam svima odlične buduće vaspitače, nastavnike, profesore, naučnike, dobre studente koji će na Filozofskom fakultetu narednih godina graditi svoj nastavnički i – neki od njih – naučni kredo izvrsnosti.

Hvala vam na pažnji!

U Nikšiću, 17. oktobra 2022. godine

Prof. dr Dijana Vučković, prodekanka za nastavu